

kurdnasîn

Nisan/Heziran 2002

Hejmar: 1 Sal: 1

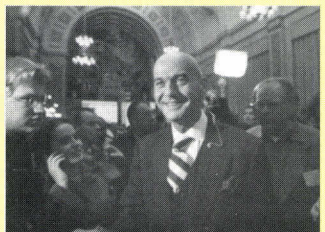
- *Kurtebirek ji diroka KOÇ-KAK*
- *Zimanek hînbûn û zimanê zikmakî*
- *Di meslekê ciwanan de rola dê û bavê*
- *Azadîya keç û kur ya di nav malbatê de*

Geschiedenis van KOÇ-KAK

Allochtonen en
Politiek

NAVEROK/INHOUD

Derketin	5
Kurtebirek ji diroka KOÇKAK	7
Zimanek hînbûn û zimanê zikmakî	9
Di meslekê ciwanan de rola dê û bavê	11
Di nav malbatên kurdan de bi gelemperî azadiya keç û kuran	13
Voorwoord	15
Geschiedenis van KOÇ-KAK	16
Allochtonen en Politiek	19
Grammatica	25

Kurdnasîn organa KOÇ-KAK é ye.
u ji sê mehan careke derdikeve.

Kurdnasîn is een uitgave van KOÇ-KAK
Kurdnasîn verschijnt 4x per jaar.

Redaksiyon / Redactie

B. Baran

Leyla

Ferhat

XEbatkar / Medewerkers

X. Uso

Brûsk

Rojin

Zelal

Pergela Rupelan / Grafische Vormgeving

Şefik

Mehmet

Adar

Navnişana Redaksiyonê / Redactie Adres

KOÇ-KAK

Klarendalseweg 468

6822 GW Arnhem

Navnişana Postê / Post Adres

KOÇ-KAK

Postbus 1092

6801 BB Arnhem

E-mail

kockak@nistiman.com

redactie@nistiman.com

DERKETIN

Xwendevanên hêja û bi rûmet,

Ji bona hebûna xwe biparêzin, bidomînin û pêş bixin pêwistîya her rêxistin û civakî bi xebatên pir cûre heye. Tiştêk xwezayî ye ku her rêxistin û civaka heyî li gor rewşa xwe di nav xebatek de ye. Heta pêwistî bi wê rêxistin û civakê hebe wê xebat û tevgerêk jî ji bona wê rêxistin û civakê bê kirin, li gor wê xebat û tevgera ku ji wê rêxistin û civakê re tê kirin jî wê ew rêxistin yan civak hebûna xwe bide jîyandin û bidomîne. Lê gava ew xebat û tevgera ku ji bona wê rêxistin û civakê tê kirin têra domandina jîyandina wê neke, wê demê ew rêxistin yan jî civak jî wê nemîne.

Dem her ku dubuhure, pêwistîyên jîyanê yên nû jî bi xwe re tîne. Ev rastî ya hanê ji bona kesek, civatek yan jî rêxistinek yanê ji bona her hawên jîndarîyê jî derbas dibe. Di roja îroyîn de jî; ji bona rêxistinek hebûna xwe bidomîne di nav kar û tevgerên heyî de giranîya weşanê gelek girîng e û her diçe ev girîngî bêtir dibe.

Ji ber vê rastîya hanê Komela me; Komela Çanda Karkerên Kurdistan li Hollanda (KOÇ-KAK) jî di warê weşanê de êdî nikaribû bi hawê berê xebata xwe bidomandana. Wê pêwist dît ku ji niha û pêve giranîyek bide weşanê, da ku karibe xwe bi civaka xwe û civaka derdora xwe bêtir bide nasîn. Ji bona ew karibe helwest û tecrûbên xwe bi kurdên din re karibe parve bike pêwistîyek mezin bi weşanê heye. KOÇ KAK ê di warê weşanê de gava pêşî bi vekirina rûpela internetê "nistiman.com" ji bona ciwanên kurd amade kirinê havêt. Niha jî KOÇ KAK, bi vê kovara demsalî ya di destên we de jî, li gor hêza xwe gavek din davêje.

Naveroka KURDNASÎNÊ wê bi giranî li ser agadarîyan be. Ewê him xebatên komelê têde cî bigirin û him agadarîyên li ser rewş û buyerên ku ji xwendevanên me re girîngbin bicî bibin. Ji alîyê din ve, wê Kurdnasîn di nav rûpelên xwe de cî bide maqale û şîrovên civakî yên bi welat û netewa me ve têkilî heyî jî. Wek tê zanîn li Hollanda guherandinên qanûnî û polîtîkayî de tîne kêr bi gelek zimanan tîne belav kirin da ku civakên biyanî baş hayî ji van guhertinan agadar bibin. Lê mixabin ji bona civaka kurd bi zimanê kurdî nayên belav kirin. Kurdnasîn wê li gor hêza xwe di rûpelên xwe de cî bidin van agadarîyan jî. Kurdnasîn wek pîrensîb wê nivî kurdî û nivî jî hollandî be. Lê li gor rewşê carna dikare hinek rûpelên zimanek kêmtir yan jî bêtir bin.

Em wek komel ji bona derxistin û pêş xistina vê kovarê hêvîdarin û bi biryarin. Emê li gor karinîya xwe bixebitin ku kovarek li ser giranîya ragihandinê û her ku here bi naverokek dagirtîr bixwazin derkevin ber we. Lê pêwiste ku ev rastîya hanê jî qet ji ber çavan neyê rakirin ku; jîyandin û domandina kovarek bi helwest û piştgêrîya xwendevanên xwe ve girêdayî ye. Di vî warî de em hêvî darê xwendevanên xwe ne ku xwedî li kovara xwe derkevin. Ji alîyê hest û helwestên xwe, agahdarîyên derdora xwe ji kovarê re bişeyinin, kêmasîyên kovarê vekirî rexne bikin, kovarê bixwînin û bi derdora xwe bidin xwendin.

Em ji niha de sipasî û kêfxweşîya xwe ji bona alîkarîya we pêşkêş dikin, serkeftin û serfîrazîya we dixwazin.

REDAKSIYON

KURTEBIREK JI DÎROKA KOÇ-KAK Ê

Sal 1985 em çend hevalên ku lînerînên wanên îyasî yê hevbeş bûn wek penaber hatin Hollanda. Egerên hatina civaka kurd li Ewropa di rû de gelek cure ye. Dîroka hatina Ewropa ya kurdan kevne. Ev her du mijar jî her yek bi serê xwe girîngin û pêwiste em pêş de, di rûpelên xwe de cî bidin van mijaran. Lê niha ez dixwazim gelek kurt rewşa demajoya avakirina Komela Çanda Karkerên Kurdistan li Hollanda KOÇ-KAK ê û kurte çîroka wê bixim ser kaxiz.

Carek di ser hatina nîrê dîktatorîya leşkerî ya 12 îlonê de demek kurt buhurî bû. Êş birînên vê dîktatorîyê li ser civaka Kurd gelek teze bû. Her çend Kurdên li Ewropa û bi hawek taybet kurdên li Hollanda ji berya vê nîrê leşkerîyê de li van welatan bûn. Lê ji aliyek girêdan û hestên civaka kurd; çî zordarî û pirsgirêkên welat sererast bandora xwe li ser kurdên li Ewropa dikin. Her Kurdekî ku li Ewropa dijîyan bi hindikayî merivek wan ya di zindanan de bûn yan jî dibin îşkencande buhurîbûn. Ji ber vê rewşê bi xwe, hestek xas û pêrejî tevgerî û lêgeryan jî di nav civaka Kurd de gelek xwurt bû.

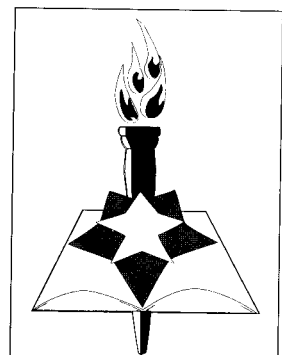
Civaka kurd him li tevayîya Ewropa û bi taybet li Hollanda jî dinav civakên biyanî de civakek gelek fire bû û niha jî weha ye. Lê mixabin bi giranîya xwe ve civaka kurd ji rêxistinî bêpar bû. Di tevahîya Hollanda de çend komel hebûn. Civaka kurd bi giranî bi karkerî û bi rewşa zewac û yekbûn kirina malbatî hatibûn. Hema bêje nêzikê tevahîya wan ji Kurdistanê Bakur hatibûn. Ji bona pêwistîyên xwe yê civakî bi giranî di nav rêxistinên tirkên de bûn û ji bona pirsgirêkên xwe jî bi giranî di nav rêxistinên tirkên de li çareserîyê digerîyan.

Di nav vê rewşa hanê de huvde (17) sal berî niha me Komela Çanda Karkerên Kurdistan li Hollanda (KOÇ-KAK) ava kir.

Xebata herî berbiçav di sala pêşî ya komelê de; bi du komelên din yê Kurd re ava kirina NAVENDA KURDISTAN (Kurdistan Centrum) bi hawek fermî bi vekirina Serokê Beledîya Arnhemê bû. Di wê demê de polîtîka Beledîya Arnhemê ew bû ku; ji bona her civatek biyanî yê ku li bajarê Arnhemê dijîn re navendek amade bikin da ku komelên wan civakan karibin karên xwe li wê bi asanî pêk bînin. Di warê civaka kurd de valayî û dijberîyek nexweş hebû. Bi avabûna KOÇ-KAKê û xebata wê ya gelek aktîf ve vê rewşa tevlihev ji holê hat rakirin û Navenda Kurdistan bi serbilindî hat damezrandin. Di sala 1996 an de polîtîka Beledîya Arnhemê di vî warî de hat guhertin û navendên civakî yê biyanîyan hemî hatin girtin... Bi vekirina Navenda Kurdistan ve amade kirina pirtûkek agadarîyê li ser kurtedîroka Kurdistanê û rewşa civaka Kurd li welat û li Hollanda, li wê demê bi kurdî û hollandî amade kir û çap kir.

REDAKSIYON

Dîsa di sala 1985 an de xebatek din jî, li Hollanda ava kirina komek folklorê Kurd bû. Ev bi xwe li Hollanda, di warê folklorê Kurd de dagirtina valayîyek mezin pêk hanî. Vê xebata folklorê Kurd bi xwe jî, piştî demek bû bîngehê komek folklorê ku heta niha bi navê KOMA NIŞTIMAN bi sedan car li gelek deverên cuda folklorê kurd pêşkêş kirîye. Heta ne tenê li Hollanda li gelek welatên din yê Ewropa jî folklorê Kurd pêşkêş kirîye û folklorê Kurd bi

civakên biyanî daye nasîn û şêrîn kirin. Dîsa KOMA NIŞTIMAN gelek caran ketîye nav pêşbirkên folklorê ya navnetewî li Hollanda derrecên yekemîn wergirtiye.

Ev buye şûna serbilindayîya civaka Kurd û pêlek baş ji bona nasîna çanda netewa Kurd li derveyî welat.

Dîsa KOÇ-KAK ê di destpêka 1986 an de ji bona zarokên Kurd dest bi dayina dersa zimanê Kurdî kir. Dersa Kurdî du salên pêşî bêyî tu alîkarîyî tenê bi hêza komelê bixwe hat dayin û paşê, dersa Kurdî ji aliyê Beledîya Arnhemê ve bi hawek fermî hat nasîn alîkarîyek fermî ji bona dersa kurdî hat dayin. Ji aliyê KOÇ-KAK ê ve dayina dersa zimanê kurdî ji bona zarokên kurdan heta sala 1997 an hat dayin. Ji ber ku di sala 1997 an de, ji aliyê Wezaretê ve bi navê OALT (Onderwijs in Allochtone Levende Talen) ve dersa zimanê kurdî jî wek dersa zimanê erebî û tirkî ji bona li dibistana bê dayin hat peji-randin.

Êdî vatinîya KOÇ-KAK ê bi serê xwe bi dayina dersa kurdî nema. Dayina dersa zimanê kurdî li gor rewşa hebûna zarûkên kurd, daxwaza malbatên kurdan ji bona zimanê dêmakî belediyên Hollanda ku şert pêkbên li dibistanên Hollanda dikare bê dayin.

Komela Çanda Karkerên Kurdistan li Hollanda (KOÇ-KAK) ji avabûna xwe ve bi pirs û pirsgirêkên Kurd û Kurdistanê ve têkilhev bû. Ji ber rewşa Kurdistanê ya taybet ji xwe rêxistinek kurd li dervayê pirsgirêkên Kurd û Kurdistanê nikare hebûna xwe bidomîne. Ji ber ku gelek pirsgirêkên civaka Kurdên li Ewropa bi xwe ji pirsgirêkên Kurdistanê derketine û çareserkirina wan heta çîyek bi vê pirsgirêkê ve girêdayîye. Ji ber vê jî KOÇ-KAK, ji destpêka xwe ve di nav helwestên siyasî de ye. Helwestên dijberiyên nîrê dîktatorîya leşkerîya 12 îlonê de, helwestên li dijî mêtinkariyê tim cîh girtiye. Di xebatên xwe de li cem tevgera netewîya Kurdistanê ye. KOÇ-KAK tim di nav gelşên pirsgirêkên civaka Kurd ya li Hollanda de aktif e. Ew ji destpêkê de ji bona bi destxistina gelek mafên asankirina rewşa penaberan û hêskirina jîyana penaberîyê gelek kiryarên cuda pêk hanîye û bi rêxistinên biyanîyên din re jî ketîye nav gelek çalakîyên cuda.

KOÇ-KAK ê ji bona ji Kurdan re jî ew mafên ku ji biyanîyên din re li Hollanda hatine nasîn bi dest bixe ketîye nav gelek çalakîyên cuda. Bi hemî partiyên Hollandî û bi gelek avahiyên fermiyên Hollandî re civînên cuda çêkirîye. Ji bona pirsgirêkên civaka kurd li Hollanda gelek semîner, pêşange, şahî û hwd. Amade kirîye, yê amdebûyî de beşdar bûye.

ZIMANEK HÎNBÛN Û ZIMANÊ ZIKMAKÎ

B. Baran

Erê di dawî de Tirkîyê "qanûna Wekkirina Yekîtiya Ewropa" derxist. Ev demek dirêj bû ku di navbera desthilatdarên Dewleta Tirkîyê de li ser vê qanûna hanê nîqaş hebûn, pê re jî li ser vê, di nav partiyên Tirkîyê de bihevçûn hebûn. Tevî ew şer û pevçûnên berê xwanê bû ku Parlamentoya Dewleta Tirkîyê ji nişka ve û wek ku qet bihevçûnek di navbera wan de tune be vê qanûna derxist.

Ev bi xwe bi hawek gelek vekirî rûyê wan yê derewîn, şer û pevçûnên bi henekî, pêkenîn û xapandina gelê xwe pêşan dide. Ev aliyek pirsgirêk û nexweşî û dirûtîya Tirkîyê ye. Lê ji bona me, ya herî girîng di nav gelê me de û li ser navê gelê me ev def û daweta piştî vê qanûnê ku li dar ketî ye, ev şahîya ku bêeger pêketî, ev çepikên ku vala li hev ketî ne.

Carek pêwiste ku ev rastîya hanê bêt zanîn ku heta netewa Kurd wek neteweyên hemyayên xwe di her warî de li ser çarenûsa xwe serbixwe û azad nebe, ne pirsgirêka Kurd xilas dibe, ne nexweşî, pevçûn, şer, êş, girî, xizani ji navçê radibe. Ji ber tu avahî bêyî ku li ser hîmên saxlem bê ava kirin li piya namînin. Ji bona hîmên saxlem jî pêwist e ku her kevirek yê hîmê li şûna wê bê danîn. Kurd û Kurdistan hîmek ji hîmên herî girîng yê herêmê ye. Heta ev hîmê girîng neyê sererastkirin, hemî mafên wê nekevin destên wê, ew ji çarenûsa xwe bêpar bimîne tu avayî, tu rist xwe li rojhilata navîn li piya ranagire, tu aşîti û xweşî çê nabe.

Ev gelek vekirî ye ku mijar pir cûre ne, pêwist e ku di her warî de meriv xwedî lînêrînên zelal be. Li vir mebesta me ev e ku bi vê qanûna hanê, Qanûna Wekkirina Yekîtiya Ewropa (QWYE), di warê Kurdan de çi guhertin kirîye? Gelo çi destxistin ji gelê kurd re hanîye? Ev girîng e.

Carek ne divê qanûnê de û ne jî di qanûnek din ya Dewleta Tirk de navê Kurd derbas nabe. Lê çend xalên ku îro pêwendîya wan bi Kurdan ve hey e, yan jî mebest jê kurd tê pejirandin û ji wan re gelek çepik lê dikevin û ahî tê li dar xistin ev in:

Yek jê bêyî dema şer û nêzikê şer rakirina cezayê darvekirinê ye. Ev xal ji ber ku bêyî binavkirinê sererast bi Serokê PKK ê ve tê girêdan, tê rojevê. Ya na heta rewşa Kurd û Kurdistanê ev be rewşa "şer û nêzikê şer" bi giranî bi pirsgirêka Kurd ve girêdayîye û di serhildanên Kurdistanê de li dijê kurdan tim dikare bê xebitandin û wê bê xebitandin jî.

Yeke din jî ev e; XAL 10. Guhertinên di Vatînî û desthilatîyên polêsan de ... "D) Deverên pêşandana lîstikan, pêşandana şanoyan, nişandana film û vîdeoyan û cîhên îzindana weşanên internetê ku zirara wan bigîje yekbûyîna bêparvebûnîya welat û netewetî ya dewletê" ...deverên ku hatine rêzîkirinê ji universîtan, nav dersxanan heta salon, sinema, sendika, komel, kûçe, mal, erebe... yanê her deverên tevayî û kesî ku ew şikê jê bikin, bi stendina kaxizek ji amirê berpîrsîyarê cîh (wek tê zanîn, ji xwe emrê geryanê yê çapkirî û îmzekirî her tim li cem polêsan heye, ger tunebe jî bê egerek jî derxistina wê ji bona polêsan gelek hêsa ye); ser merivan, ereban, cîh, eşya, kaxizên kesî tê geryan... dest li ser eşyayên sûcê tê danîn û ji sawcî re tê şîyandin..."

Yanê ew piçek demokratxwanêkirina Dewleta Tirk jî li dervayê pirsgirêkên bi Kurdan ve girêdayî ye. Di qanûnê de gelek vekirî ye çî lîstik, şano, şahî, filîm, muzîk, internet... hema bi pirsê kurd ve pêwendîya wan hebe navê wê vekirî lê ye "zirara wan digehîje yekbûyîna bêparbûnîya welat û nete-wetîya dewletê" û polês dikare li her deverî û her kesî bigere, dest deyne ser 'tiştên wanên sûcê' ! Yanê hema gava bîna navê kurd jî hebe tu bînfirebûn jî li hember tune. Lê ew çepik û şayî ji çiyê 'demokratbûn û demokrat kirina qanûnê' re ye, ez nizanim.

Xalek din ku wek 'nasîna gelê kurd', 'pejirandina zi-manê zikmakî', 'serbestkirina zimanê kurdî', wek 'şoreşek', 'pêngavek gelek mezin' tê binav kirin jî eve:

"XAL 11. A) Navê Dada 14.10.1983 yan bi nimroya 2923 yan Hînkirin û Perwerdekirina Zimanên Biyanî bi, "Hînkirin û Perwerdekirina Zimanên Biyanî û Hînkirina Ziman û Zaravayên Cuda bi Hevwelatîyên Tirk" ve hat guhertin".

Xal bi xwe sererastkirina hînkirin û perwerdekirina zimanê biyanî û "hînkirina ziman û zaravayên cuda bi hevweelatîyên Tirk" e.

Hawe û hînkirina ziman li alîyek, ew ziman û zaravayên ku bê hînkirinê, bi xwe biyanî ne, lê 'tirk dikarin bî hînkirin', ne ku zimanê dayikî ya hinka li wan tê hînkirin û perwerdekirin. Yanê di qanûnê de ne nasîna zimanê kurdî heye, ne zimanek dayikî heye. Her kesek wek tirkek dikare piştî temenek zimanek din hîn be, lê ew jî tenê di bin rê û rêberî û çarçova dewleta tirk de.

Ev bixwe jî ewçend berevajî ye û ji merivayetiye dere ku, bêyî rêberî û kontrola dewleta tirk, tu nikarî zimanek yan jî zaravayek biyanî jî hîn bibe. Yanê tu alîyek vê û van qanûnan tuneye ku hinek kes li ser navê kurdbûnîyê, yan jî rewşenbîrî û demokratbûnê kêf û şahîyan li darxin, berdevkiya û propaganda vê dewleta mêtinkar, vê dewleta hov û nijadperest bikin.

Di hemî rist û qanûnan de pir yan hindik valahî û elastîkbûnî hene. Her kes, civak, kat, komel van valayî û elastîkbûnan ji alîyê xwe ve dikşîne û wê bikşîne jî. Gelê kurd jî heta niha valahî û elastîkbûnê qanûnên dewletên mêtinkaran ji alîyê xwe ve xwestiye bikşîne û wê ji niha û şûnde jî bike.

Gelê kurd pêwist e ku her firsendek piçûk jî bibîne jê sûd bigire û ji bona hînkirin, pêşxistin û perwerdekirina zimanê xwe bixebitîne. Ev bi xwe vatinîyek merivayeti û neteweti ye. Her kesê ku hestek wî ya piçûk jî ya neteweti hebe, di bin şertên gelek zor da be jî wê zimanê xwe hîn be û bi zarokên xwe bide hîn kirin.

Lê mafê tu kesî tune ye ku li ser navê kurdan, li ser navê rewşenbîrî, demokrasi, pêşkeftîbûnîyê û hwd, ku van qanûnên nijadperest, hov û kevne-perest wek gavên pêşkeftîyên girîng, şoreş, nasîna gelê kurd û hwd. nişan bide. Dîsa ne pêwist e ku li ser navê kurdan şahî û çepik û dîlan ji van qanûnên nijadperest re bî li dar xistin.

DI MESLEKÊ CIWANAN DE ROLA DÊ Û BAVÊ

X. Uso

Di warê perwerdeyî de, ji bo zarok (ciwan) serfiraz bin û meslekekî baş bibijêrin, îdeolojî, pîvana çanda malbatê, têkelî û peywendîya dê û bav ya bi ciwanan re gellek grînge.

Gava ku zarok ji dêya xwe çêdibe, ne xwediyê bîrbirin û zanînekê ye. Ji bo hînbûna her lebatê pêşî mirovan textîl dike. Zarok, bandûra herî girîng ji dê û bavê xwe digire. Dê û bav, zanîn, lênerîn û bawerîya xwe, derbasî zarokên xwe dike. Gotinek pêşîyên me Kurdan heye: "Mal dibistan e!" Zarok, zanîn, çand, ehlaq, bawerî, terbiye, başî û xerabî û gelek tiştên din pêşî ji dê û bavê xwe hîn dibe.

Ji bo ku pêşî zarok ne xwediyê tu zanîne ye, dê û bav çawa tevdigere û çî dibêje zarok jî bi daxwaz wana dipejirîne û pêk tîne; ev jî pirrê daran dibe egera xwexapandina dê û bav ku zarok wek kopîyak xwe dibînin: loma zen dikin ku ew çî bifikirin, an bixwazin, an ew bi hiş, jîr û jêhatî bin, wê zarokên wan jî werê bin, na, ew nezan, teral û xerab bin dê zarokên wan jî werê bin.

Carina jî kompleksên psîkolojîk yê dê û bav derdikevin pêş: hin dê û bav, difikirin ku ew xwediyê çî kar û meslekî ne, divê zarokên wan jî xwediyê wî kar û meslekî be; hin dê û bav dibênin ku: "Em nebûn tiştek, ma wê zarokên me bi çî bin!?" hin dê û bav jî, di jiyana xwe de, tiştê ku xwestibe bibe û nebûbe, an ji kîjan makam û meslekî re heyrantiya wan çê bûbe, bi israr dixwazin zarokên wan bibin xwediyê wî meslekî.

Carina zarok jî meyila wan li ser daxwaz, kiryar û kar û barê dê û bavên wan heye û li gorî daxwaza dê û bav dibin xwediyê meslekekî; lê hertim ev werê naçe: gava kêfa zarok ji meslekê dê û bav re neyê û tiştekî din bala zarok bikişîne, lê dê û bav guh nede daxwaza zarok û jê re bibe asteng, wê gavê dibin egerê neserfirazî û dilsarbûna zarok ji xwendin, an ji kar û xebatê.

Gava dê û bavên ne xwediyê tu karekî bi wesif be, xwe kêma û biçûk his bikin û bifikirin ku ew nebûn tiştek, zarokên wan jî nabin tiştek û bi vê egerê guh nedin tu daxwaz û kiryarên zarokên xwe, tenê bi kiryar û jiyana xwe ve têkildar bin, zarokên xwe bera kuçan din, tiştekî neyê hesabên wan jî li hemberî zarokên xwe şiddetê bikar bînin, dibin egerê ku zarokên wan nexwendî, nezan, bêmeslek, serserî an krîmînal bibin.

Dê û bavê, kar û meslekên di serên xwe de îdealîze kiribin û heyrantiya wan jê re çêbûbe ku bi israr bixwazin zarokên wan jî bibin xwediyê wî meslekî, lê zarokên wan wêna nexwaze û li hember zarokên xwe têkevin hundir reaksiyonekê, an têkevin bawerîya ku zarokên wan nabin tu tiştek, ew jî dibin egerê pirsgirêk, xemgînî û neserfirazîya zarokên xwe.

Bandorek biyanîti an biyanîyan jî li ser dê û bav û zarokan heye: dê û bavê ku wek karker an penaber hatibe welatên biyanî, bi gelemperî, di hinek waran de xwe kêma, an xwe bi temamî li dervî civaka biyanî dibînin; ev jî di warê lênerîna perwerdekirin, kar û meslekê zarokên wan de dibe egerê lênerîn û helwestên şaş.

Civaka Ewropî jî, bi gelemperî, bi çavekî kêm û şûndemayî li biyanîyan dinêrin: li gorî wan, ewçend şens û qabîliyeta biyanîyan tune ye ku biçin dibistanên bilind û zanîngehan û bibin xwedîyê meslekên bi kalîte; loma li gorî wan divê zarokên biyanîyan bixebitin ku meslekên nizm û sektora xizmetê bidest bixin ku pirr mejî bikaranîn û xwendin jê re ne pêwîst be.

Erê, dê û bav zarokan tine dinyayê, lê dê û bav divê pêşî vêna bipejirîne ku di warê hiş, xwîy, kesayetî, tevger û daxwazê û hwd. de zarok mirovek bi serê xwe ye.

Ku kêmanî û seqetiyek bedenê tune be, ferqa zarokê mere, ji yê xelkê nîne.

Di warê terbiyê, zanîn, xwendin kar û meslek de, meriv berpîrsiyar e ku zarokên xwe agahdar û

perwerde bike, lê ne rast e ku meriv bi zorê, daxwaz û lênerînên xwe, bi zarokên xwe bide pejirandin.

Divê heta mumkun be, meriv bi pîvana ku zarok bixwazin, meriv têkelî xwendin û perwerdeya zarokên xwe bibe.

Ku wan meslekek bijartibe, divê meriv şewka wan neşikîne, lê nebijartibin û alîkarîya meriv bixwazin, divê li gorî zanîna xwe meriv alîkarîya wan bike.

Ya bi rastî jî, gava ku mirov ji dil û bi kêfa xwe meslek an karekî bibijêre, kalîta wî karî ji bo merivên din çî dibe bila bibe, ji bo meriv, ew kar herî di cîh de ye û bi kalîte ye. Ya herî grîng ku meriv bi daxwaza xwe tevbigere.

DI NAV MALBATÊN KURDAN DE BI GELEMPERÎ AZADÎYA KEÇ Û KURAN

X. Uso

REWŞA DÎROKÎ YA GELEMPERÎ

Ji bo ku em di derbarê mijarê de nîrxandinek rast bikin û bigehîjin encamek rast, divê li gorî hinek lêkolînên dîroka mirovahîyê yê antropolojîk, em bi kinahî daxwaniya rewşa peywendîya jin û mêr ya dîrokî bikin:

Serdema civakîya kevnar ya ku mulkîyeta civakî lê serwer e, li civakê erka jinê derbas dibe: jê re serdema Maderşahî (matrîyarkal) tê gotin. Dol bi navê jinê tê ajotin. Malbat bi navê jinê tê naskirin. Mîras li ser navê jinê tê ajotin. Zewaca civakî, ya hemdemî (qirne), ya navxweyî (endogamî), ya derveyî (egzogamî), ya duserkêşî şeweyên zewacê yê serdema maderşahîyê ne.

Serdema ku mulkîyeta şexsî li civakê dest pê dibe û serwer dibe, li ser civakê erka mêr dest pê dibe. Ji vê re jî serdema Pedersahî (patrîyarkal) tê gotin. Êdî zewaca mêr û jin dest pê dibe. Jin dikeve bin nîrê mêr. Di hundir malê de jin ne xwediyê mal û milk û zarokan e. Êdî jin di bin biryar û fermana mêr de tevdigere. Mafê mîrasa zarokan ji dê derbasî bav dibe. Di civakê de newekhevîya pêşî di nav jin û mêr û loma dinav keç û kur de dest pê dibe. Bi hezaran salan, her ku mulkîyeta şexsî berdewam dibe û li gorî pêwendîyên aborî çendîn sazûman tîn guhertin û pêşveçûn çêdibin jî ev newekhevî bi awayên cuda berdewam dibe.

Hetanî sazûmana sermîyandar (kapîtalîst) ya lîberal, di huqûqê, civak, dîn û dewletê de jî bi her warî mêr an kur di ser jin an keçê re hatiye girtin, jin û keç wek sinifê duyem hatiye dîtin. Lê bi geşbûnîya aborîya kapîtalîzma lîberal re, pêwîstîya beşdarîya jinan ya berhimandinê, di hemû warî de kar û xizmet û rêvebirina civakê û xerckirina berhemên sermîyandar derket pêş.

Di vê sazûmanê de, her çend jin wek nesnakî cinsî (seksê) hat kirin û firotin, bi vî alîyê xwe wek pergalekî reklaman hat bikaranîn, lê di warê huqûqê dewletê û saziyên fermî bi awakî relatîf wek mêr an kur, maf ji jinê re jî hatiye naskirin. Lê dîsa jî em li gelek saziyê fermî û civakî dinêrin ku di hejmarê jinan an keç û kuran de cudahîyek mezin heye.

DI CIVAKA KURD DE REWŞA JIN Û MÊR

Civaka Kurd, li her çar parçên Kurdistanê, her çend sermîyandarîyek ji derve hatibe û bi vîna bûbe xwediyê peywendîyên sermîyandarîyê jî, di warê peywendîyên civakî de, hîna çand û huqûqê serdema navîn, yê feodalî û dînî serwer e. Ji bo ku jiyana civakê li gorî vî huqûqê kevnar saz bûye, ev jî li gorî tevgera îro, bi xwe re gelek nakokî û pirsgerêkên civakî û malbatî çêdike.

Li gorî vî huqûqî, di malbatê de mulkîyet ya mêr e û tevgera aborî di bin fermana mêr de ye. Mêr serdar û malxwê ye. Bi gelemperî watinîya jinê, kar û barê nav malê bike, zaroka bîne û wan xwedî bike, ji rêz û fermana mêr dernekeve. Jin namûsa malbatê ye, yanî malê mêr an malbatê ye. Ku ji dervî daxwaza mêr tevbigere an kêfa mêr ji tevgerek wê re neyê, mafê mêr heye ku bi şiddet wê ceza bike. Mêr dikane bi jinekê re têkelî deyne an jinek duyem bîne, lê jin bi mêrekî re têkelî deyne an bireve, kuştinê heq dibe.

DI CIVAKA KURD DE REWŞA KEÇAN YA CUDA

Ji dervî hinek îstîsna, di malbatên Kurdan de rewşa keç û kur, li gorî quqûqê jin û mêr saz bûye. Her çend qanûnên dewletan, mafê mîrasê ji keçan re naskiribe jî, wek mînak di civaka Kurd de bi gelemperî hîna şermek mezine ku keç daxwaza mîrasa bavê xwe bike. Keç, li gorî çanda feodal, îslamî û pedersahîyê tê mezinkirin. Divê ji gotina dê û bavê xwe dernekeve, li malê li ber destê dêya xwe be û xizmeta hemû endamên malbatê bike. Karê wê û yê kuran ne yek e: hemû karên nav malê çawa watiniya dayikê ye ku pêk bîne, ya keçê ye jî. Divê xizmeta kurukan jî bike. Gava ku keç ji dervî çanda malbatê derkeve, piranî bi şiddet tê cezakirin.

Mafê keçan tune ye ku mîna kuran bi serbestî dibistanê bixwîne.

Keç bi kêf û daxwaza xwe nikanin biçin der, an li çarçiyê bigerin.

Keç li gorî daxwaza xwe nikane bi kur, an bi her keçê re hevaltî bike.

Keç li gorî daxwaza xwe nikane cil bikire an modela cilan bibijêre.

Keç nikane li gorî daxwaza xwe porê xwe biquşîne û modelekê bide porê xwe.

Keç nikane ji bo xwe biryara zewacê bide û wê bi kê re bizewice.

Keç nikane bi mêran re têkeve birkê, an deryayê.

Keç bi serê xwe, an bi hevalan re nikane biçe tatîlê.

Keç nikane mîna kur li civatê bipeyive.

Keç nikane bi yekî dervî malbatê re rûnê û sohbetê bike.

Keç nikane diyariyekê bide xortekî, an jê bigire.

Keç nikane bi serê xwe biçe çalakî, meşîn, pêşandan, dawet, şev an şahîyekê.

Keç nikane bi serê xwe biryara kirina meslekekî, an çûna karekî bide.

Keç bi serê xwe nikane bibe endamê rêxistin an sazîyekê.

Xweh nikane birê xwe bisuxirîne, lê bira dikane xweha xwe bisuxirîne.

Keç û law li ba hev be, bav an dê, keçê disuxirînin.

Karê mal hebe, kur kane di xew de bimîne, lê keç nikane.

Keç divê bi terbiye rûnê, rabe û bimeşe....

Di malbatên Kurd yê li Ewropa, rewşa jin an keçan li gorî welat belkî çenekî çêtir e. Rewşa jin û keçan ya li malbatên pêşverû jî çêtir in ji yê din. Lê armanc, ne yek yek malbatên Kurd lê em bi gelemperî rewşa keç û kurên Kurd dixwazin deynin holê.

ÇARESERÎ

Bingeha azadîya mirovan aborî ye. Jin û mêr, an keç û kur ji bo bibe xwediyên yek mafî, divê pêşî di warê aborî de xwediyê yek mafî bin.

Divê keç, mîna kur xwediyê mafê mîrasê be. Ger bav û bira ne terefdarê vêna be jî, divê keç bi israr vî mafî bixwaze. Divê keç jî, ji bo beşdarîya hemû karên civakî bête perwerdekirin û bibe xwediyê meslekekî. Divê keç di xwendin û kirina karekî de israr bike.

Divê keç an kur, di derbarê çareserîya pirsgerîkan de, bi dê û bavê xwe re li rêya diyalogê bigerin û bipeyivin. Divê ciwan li gorî normên civak û malbatê hinek berpirsîyarîyên pêwîst pêk bînin. Divê ciwan di sazîyên civakî û netewî de cîh bigirin û beşdarî çalakîyan bibin. Zewacek bê dil û daxwaza ciwanan be, bi çî awayî be, divê red bikin.

VOORWOORD

Beste lezers,

Om haar bestaan te kunnen verdedigen en voort te zetten, heeft iedere organisatie diverse primaire activiteiten en werkzaamheden nodig. Deze activiteiten moeten betrekking hebben tot de visie van de organisatie en moet daarnaast de organisatie helpen met het bereiken van hun doelstellingen. Zolang er behoefte is aan het bestaan van een organisatie, zal de organisatie deze werkzaamheden en activiteiten voort moeten zetten. Op deze manier zal de desbetreffende organisatie haar bestaan kunnen behouden en voortzetten. Maar wanneer deze primaire werkzaamheden niet voldoende meer zijn om de organisatie draaiend te kunnen houden, zal het uiteraard niet lang meer duren voordat zo'n organisatie helemaal verdwijnt.

De tijd staat nooit stil en brengt steeds nieuwe levensbehoeftes met zich mee; behoeftes die nodig zijn om te kunnen overleven. Deze realiteit geldt voor iedereen en dus ook voor organisaties. Voor organisaties is publicatie tegenwoordig één van de belangrijkste overlevingsbronnen geworden.

Aan deze realiteit kon ook onze vereniging, De Koerdische Arbeiders en Cultuur Vereniging (KOÇ-KAK), niet ontkomen. Voor het behouden van contacten met onze doelgroep en om ze beter te kunnen bereiken, is het ook voor ons noodzakelijk geworden om meer aandacht aan publicatie te besteden. Om onze ervaringen en standpunten over bepaalde zaken, met zoveel mogelijk Koerden te kunnen delen, is de publicatie een onmisbaar realiteit voor ons geworden. Wat deze kwestie betreft, heeft (KOÇ-KAK), met het openen van het internet website www.nistiman.com, voor Koerdische jongeren, de eerste stap gezet. Nu zet (KOÇ-KAK) met dit tijdschrift, dat om de drie maanden zal verschijnen, haar tweede stap.

Qua inhoud zal het tijdschrift grotendeels informatief zijn. Het zal niet alleen de activiteiten van de vereniging (KOÇ-KAK) bevatten, maar ook allerlei soorten informatie over de gebeurtenissen en de ontwikkelingen die de lezers wel aangaat. Het zal ook aandacht besteden aan artikelen, recensies en degelijke die met ons volk en land te maken hebben. Als principe zal het tijdschrift half Koerdisch en half Nederlands zijn. Afhankelijk van de aanwezige hoeveelheid informatie kunnen de verhoudingen tussen Nederlandse of Koerdische tekst, per nummer verschillen.

Als vereniging zijn we voor het uitgeven en voortzetten van dit tijdschrift optimistisch en vastbesloten. Aan de hand van de mogelijkheden die we hebben, zullen we ons best doen om de kwaliteit van dit tijdschrift steeds te verhogen. Maar het is belangrijk om dit feit te noemen: het bestaan van een tijdschrift is grotendeels afhankelijk van de houding en de steun van haar lezers. Dus we rekenen erop; dat u over bepaalde onderwerpen uw eigen idee, opvatting en/of commentaar, informatie over de belangrijke gebeurtenissen in uw omgeving en uw kritiek over allerlei onderwerpen waar we mee bezig zijn naar ons toestuurt. Het zal ook heel veel steun betekenen als u uw vrienden en kennissen op de hoogte stelt van het bestaan van dit tijdschrift.

REDACTIE

GESCHIEDENIS VAN KOÇ-KAK

In het jaar 1985 kwamen wij samen met een aantal vrienden als politieke vluchtelingen naar Nederland. Vanwege onze politieke ideeën en opvattingen moesten we noodgedwongen ons land ontvluchten. Verblijf had hoogstwaarschijnlijk tot onze vervolging, opsluiting of marteling geleid.

Er zijn verschillende redenen waarom er juist rond die tijd grote delen van de Koerdische gemeenschap besloten hadden om hun land te verlaten en naar Europa te vertrekken. Sommigen vanwege hun politieke ideeën en andere waren weer vanwege het tekort aan werkgelegenheid in hun eigen land op zoek naar werk. De geschiedenis van de Koerden in Europa is natuurlijk ook een zeer interessant onderwerp, waar we zeker in de toekomst de nodige aandacht aan zullen besteden.

Het was kort na de militaire staatsgreep van 12 september 1980. De pijn en wonden die dit brute dictatoriale Turkse regime op de Koerdische gemeenschap had achtergelaten waren nog vers in het geheugen. Hoewel een redelijk grote deel van de Koerden al ruim voor de staatsgreep in Europa verbleef, hadden de gevolgen van de staatsgreep en de problemen die ons land ondervond wel degelijk invloed op de Koerden in Europa. Bijna iedere Koerd in Europa, had wel een familielid die was gemarteld of anders vastzat in de gevangenis. Dit alles had als gevolg dat binnen de Koerdische gemeenschap de drang naar vrijheid en beweging sterk toenam.

De Koerdische gemeenschap, was en behoort nog steeds tot één van de grootste migranten groepen in Europa. De Koerdische gemeenschap was voor vele jaren niet goed georganiseerd. Het grootste deel van de Koerdische gemeenschap kwam vanuit Noord Koerdistan als gastarbeiders en in het kader van gezinsherenigingen naar Nederland. In Nederland bestonden er in die tijd haast geen Koerdische verenigingen. Hierdoor waren veel Koerden o.a vanwege het gebrek aan kennis van de Nederlandse taal in Turkse organisaties actief en zochten daar de oplossingen voor hun maatschappelijke problemen.

Dit was voor ons het moment waarop we 17 jaar geleden de Koerdische Arbeiders en Cultuur Vereniging ((KOÇ-KAK)) in Nederland hadden opgericht. Nu hoefden Koerden niet meer voor hun problemen bij Turkse organisaties aan de deur te kloppen.

Een van de belangrijkste activiteiten van de vereniging was in haar begin jaren het openen van Navenda Kurdistan (Koerdistan Centrum). Een plek waar Koerden samen konden komen om bijvoorbeeld over alledaagse zaken te praten. Begin jaren tachtig had de gemeente Arnhem als beleid om elke nationaliteit een eigen ontmoetings centrum te geven. Ook de Koerden mochten een eigen centrum hebben. Voorbereidingen en werkzaamheden voor deze Koerdistan Centrum waren al in 1983 van start gegaan. In 1985 had ook (KOÇ-KAK) besloten om deel te nemen aan deze werkzaamheden voor het stichten voor een Koerdistan Centrum. Door de deelname van Koç-Kak hebben deze werkzaamheden meer vaart gekregen. Op 7 december 1985 is het Koerdistan Centrum officieel geopend door de burgemeester van Arnhem.

KOÇ-KAK vormde met 2 andere Koerdische verenigingen de beheerdercommissie van het Koerdistan Centrum. In 1996 heeft de gemeente Arnhem haar beleid gewijzigd en werd begonnen aan de afschaf van steun aan alle nationale centra's. Enkele voorbeelden van zaken die het Koerdistan Centrum had gedaan, was bijvoorbeeld het uitgeven van informatieve brochures over de Koerdische geschiedenis, taal, cultuur van de Koerden in Europa en Nederland.

Vanaf 1985 is KOÇ-KAK begonnen met een reeks van totaal nieuwe activiteiten. Eén ervan was het oprichten van een Koerdische volksdansgroep in Nederland. In de mid jaren tachtig bestonden er in Nederland haast geen Koerdische volksdansgroepen. Het voorbereidende werk voor deze activiteit vormde enig tijd later de basis van de daadwerkelijke oprichting van een Koerdische Volksdansvereniging die tegenwoordig nog steeds onder de naam Koma Ni^otiman haar activiteiten voortzet. Koma Ni^otiman behoort inmiddels tot één van de meest toonaangevende volksdansverenigingen in Nederland. Koma Ni^otiman heeft sinds haar oprichting zowel in Nederland als in andere Europese landen voor honderden optredens gezorgd. Daarnaast heeft de groep verschillende prijzen gewonnen. Via de dansgroep konden mensen in het buitenland ook kennis maken met de Koerdische cultuur. Koma Ni^otiman kan terecht trots zijn op haar successen. Begin 1986 begon (KOÇ-KAK) met het organiseren en geven van OETC lessen (Onderwijs in Eigen Taal en Cultuur) aan Koerdische kinderen.

Dit deed KOÇ-KAK omdat Koerdische kinderen niet de gelegenheid kregen om op school lessen in hun eigen taal te krijgen. Deze lessen werden in de eerste jaren geheel door KOÇ-KAK zelf gefinancierd. Door de grote inzet en het succes van KOÇ-KAK heeft de gemeente Arnhem (eerste gemeente in Nederland) uit haar eigen middelen vervolgens de Koerdische OETC-lessen vanaf het schooljaar 1997-1998 gesubsidieerd. KOÇ-KAK heeft deze lessen tot 1997 voortgezet. Per 01-07-1997 werd OALT (Onderwijs in Allochtone Levende Talen) ingevoerd. Deze wet gaf ook de Koerden evenals andere migrantengroepen de mogelijkheid om onder de schooltijd onderwijs in eigen taal te volgen. Na invoering van OALT was het voor

KOÇ-KAK niet meer nodig om zelf deze lessen voor te zetten. Nu konden Koerdische ouders zelf bij scholen waar voldoende Koerdische kinderen zaten, een verzoek indienen voor onderwijs in de Koerdische taal.

De Koerdische Arbeiders en Cultuur Vereniging KOÇ-KAK heeft zich sinds haar bestaan bezig gehouden met de problemen van de Koerden in Koerdistan. Gezien de moeilijke positie waarin de Koerden zich in het midden oosten bevinden, kan een Koerdische organisatie zich niet afzijdig houden van de problemen die zich in Koerdistan afspeelen.

Het is voor het voortbestaan van een Koerdische vereniging zeer belangrijk dat men zich daarmee houdt. Veel problemen die de Koerdische gemeenschap in Europa ondervindt zijn gerelateerd aan de problemen die er momenteel in Koerdistan zijn. Wil men de problemen hier oplossen moet men daar beginnen.

Dit is dan ook één van de redenen dat KOÇ-KAK vanaf haar oprichting ook politiek actief bezig is en deel nam aan de activiteiten tegen de militaire dictatuur van 12 september 1980, die discriminatie en onderdrukking op de Koerden uit oefende. Met haar activiteiten steunde KOÇ-KAK altijd het Koerdische volk in Koerdistan. KOÇ-KAK heeft zich steeds actief ingesteld voor problemen van de Koerdische gemeenschap in Nederland. Vanaf haar oprichting heeft KOÇ-KAK gestreefd naar verbetering van de leefomstandigheden van de vluchtelingen en hun rechten.

Helaas hadden de Koerden in Nederland niet dezelfde rechten en erkenning als andere migrantengroepen.

Om deze erkenning en rechten te verkrijgen heeft KOÇ-KAK hard moet vechten. KOÇ-KAK heeft vele activiteiten georganiseerd om dit te bereiken. Ze hebben het initiatief genomen om met diverse Nederlandse politieke partijen en instellingen contact op te nemen om over hun problemen te praten. Om aandacht te krijgen voor de problemen van de Koerdische gemeenschap en om oplossingen te vinden, heeft KOÇ-KAK verschillende conferenties, discussieforums, tentoonstellingen, informatiebijeenkomsten etc. georganiseerd en/of aan deelgenomen.

KOÇ-KAK heeft diverse malen samen met Nederlanders informatiebijeenkomsten georganiseerd. Het doel van deze bijkomsten was om de Koerden te informeren over de Nederlandse samenleving, politiek, instellingen, beleid en wetten. Over deze bijeenkomsten zijn er verschillende publicaties (brochure, persberichten, pamfletten etc.) uitgegeven.

Conform de afspraken tussen de Nederlandse en Turkse regering onder de mom van "correct schrijven van de Turkse namen" heeft de Turkse Consulaat aan alle gemeenten van Nederland "Turkse namenlijsten" gestuurd. Dit was bedoeld om te voorkomen dat Koerden in Nederland Koerdische namen aan hun kinderen kunnen geven. Nederlandse gemeenten hanteerden deze lijsten bij inschrijving van de kinderen. Namen die op deze lijsten niet voorkwamen werden door de ambtenaren van de Burgerlijke Stand geweigerd of deden heel moeilijk om deze namen toch in te schrijven. Veel Koerden hadden problemen met deze lijsten omdat hun namen niet op deze lijsten voorkwamen. Om dit probleem voor de Koerden op te lossen heeft KOÇ-KAK heel veel werk gedaan om naast de Turkse namenlijsten ook de Koerdische namenlijsten te krijgen. Gemeente Arnhem heeft besloten om naast de Turkse namenlijsten ook de Koerdische namenlijsten te hanteren. KOÇ-KAK heeft een namenlijst opgesteld en die tijdens een raadszitting aan de verantwoordelijke wethouder overhandigt. In samenwerking met andere Koerdische organisaties hebben wij deze lijsten ook naar andere gemeenten toegestuurd.

Na de Golfoorlog in 1991 waren miljoenen Koerden gevlucht voor de misdaden van het Iraakse Regime. Dit heeft grote invloed gehad op het Koerdische volk. Het Koerdisch volk begon massaal te protesteren tegen deze gruwelijkheden. Dit werd in Koerdistan als in de rest van de wereld. In Nederland waren ook heel veel demonstraties georganiseerd. KOÇ-KAK heeft hierin een prominente rol gespeeld. Een voorbeeld hiervan is dat KOÇ-KAK een voettocht vanaf Arnhem naar Den Haag had georganiseerd. Deze voettocht werd met actieve steun van de Raad van Kerken in Arnhem georganiseerd. Het Raad van Kerk heeft van Arnhem tot Den Haag voor ondersteuning en overnachting gezorgd via haar zusterorganisaties. Deze actie heeft in

Nederland veel aandacht gekregen van de media, politiek en publiek.

KOÇ-KAK heeft zich vanaf haar oprichting actief ingezet om de samenwerking binnen de Koerdische organisaties in Nederland te realiseren.

Vanuit KOÇ-KAK zijn er diverse voorstellen aan Koerdische organisaties gedaan om de samenwerking te bevorderen. Dit met groot succes. Er zijn met diverse organisaties activiteiten georganiseerd om de positie van de Koerden te verbeteren.

Koç-Kak is medeoprichter van DEM-KURD (Coördinatie van Democratische organisaties van Koerden in Europa), dat kort geleden opgericht is. Onder leiding van de Nationale Platform van Noord Koerdistan (PNK-Bakur) is al een geruime tijd een proces van samenwerking tussen de Koerdische organisaties in Europa begonnen. Dit proces heeft uiteindelijk geleid tot het oprichten van het Platform van Koerden in Europa (PLATFORM). Dit platform bestaat uit PNK-Bakur, DEM-KURD en Initiatief van de Koerden in Europa (INITIATIEF)

Verder heeft KOÇ-KAK voor de jongeren in Europa verschillende uitwisselingsprojecten georganiseerd.

ALLOCHTONEN EN POLITIEK

Zelal

GROENLINKS

Groenlinks is van mening dat mensen niet voor hun plezier op vlucht slaan en hun land verlaten om duizenden kilometers verderop asiel aan te vragen. Als het aan Groenlinks lag, moest men de oorzaak van het probleem aanpakken en niet op de gevolgen die daaruit vloeien. Dit wilt Groenlinks bijvoorbeeld bereiken door bij oorlogen:

- Een sterk internationale troepenmacht in te zetten, die vrede moet brengen en vervolgens te bewaren.
- Regeringen die op grootschalige manier mensenrechten schenden keihard aan te pakken, door bijvoorbeeld sancties.
- Veel inzet op het gebied van internationale armoede bestrijding.

Zolang men de problemen niet bij de kern aanpakt, zullen mensen blijven vluchten en asiel aanvragen bij veilige landen zoals bijvoorbeeld Nederland. Groenlinks zou heel graag willen dat vrede en veiligheidsbeleid gericht wordt op het voorkomen en beheersen van conflicten. Bijvoorbeeld: door actieve vredesdiplomatie, ontwikkelingssamenwerking, beperking van wapenexport en het bevorderen van mensenrechten.

Alle slachtoffers van (dreigende) vervolging hebben recht op toegang tot het asielprocedure. Onder dreigende vervolging verstaat Groenlinks seksueel geweld en geweld op grond van geslacht of seksueel voorkeur. De asielprocedures moeten binnen zes maanden zijn afgerond. Beroep is altijd mogelijk. Asielzoekers die anderhalf jaar in centrale opvangcentra verblijven krijgen een verblijfsvergunning op grond van humanitaire redenen. Asielzoekers mogen gedurende de asielprocedure werken.

Ook mogen zij beschikken over gezondheidszorg, onderwijs en andere basisvoorzieningen. Uitgeprocedeerde asielzoekers kunnen alleen naar hun land terug worden gestuurd als er garanties zijn voor de veiligheid van de asielzoeker.

Groenlinks wil verblijfsvergunningen verstrekken aan:

- Minderjarige asielzoekers, die langer dan 1 jaar na hun procedure nog steeds in Nederland zijn.
- Asielzoekers op grond van gezinshereniging en gezinsvorming.
- Partners van asielzoekers die langer dan een jaar in Nederland verblijven.
- Mensen die kunnen aantonen dat ze langer dan vijf jaar in Nederland te verblijven.

CDA

De Centrum Democratisch Appel legt zijn accenten en nadruk vooral bij de integratie. Veel gaat goed, teveel nog niet. Dat kan en moet anders volgens het CDA. Volgens schattingen komen er per jaar ongeveer 150000 nieuwkomers van meer dan 75 verschillende nationaliteiten om hun inburgering en daarmee een nieuw bestaan in de Nederlandse samenleving te beginnen. Oud en nieuwkomers moeten in dit land samen de verantwoordelijkheid dragen voor de verdere uitbouw van een samen die zijn fundament vindt in respect, verantwoordelijkheid en naastenliefde.

Het CDA is ervan overtuigd dat het langs elkaar heen leven van autochtonen en allochtonen niet langer mogelijk is, omdat het aandeel van de allochtone bevolking enorm zal toenemen, in 2015 wordt verwacht dat in grote steden 50 % van de bevolking van allochtone afkomst zal zijn.

Het CDA wil voorkomen dat er een sociaal-economische klasse ontstaat, waarvan de niet-Nederlandse afkomst de overwegende factor is. De werkeloosheid onder allochtonen bedraagt 16 %. Dit is 4 keer zoveel als onder de autochtonen.

Het drop-outpercentage op middelbare scholieren is ca. 15 % en dit is drie tot vier keer zo veel als onder de autochtonen. Je kunt het natuurlijk ook zo bekijken: 84 % van de allochtonen heeft werk en 85 % van de allochtonen maakt een schoolopleiding af. Onderzoek wijdt uit dat het in de loop van de jaren steeds beter gaat met de integratie van allochtonen. Toch is het huidige integratiebeleid nog niet voldoende. Het CDA meent de integratie te kunnen verbeteren aan de hand van de volgende punten:

Opvoeding

-Succesvolle ontwikkeling en integratie van jongeren is sterk afhankelijk van invloeden en stimulansen vanuit het huiselijke en familiesituatie.

-Ouders zijn verantwoordelijk voor opvoeding en onderwijs van hun kinderen. Aan ouders mogen dus dezelfde eisen worden gesteld qua taalbeheersing als hun kinderen. Zij worden hierop aangesproken en kunnen vervolgens opvoedingsondersteuning en taalonderwijs krijgen. Ook zal er in opvoedingsbegeleiding worden geïnvesteerd. Het niet waarmaken van de ouderlijke verantwoordelijkheid leidt tot boete op de uitkering.

Onderwijs

-Aan succesvolle voorschoolse projecten waar kinderen spelenderwijs gestimuleerd worden om met taal om te gaan, moet meer aandacht worden besteed. Taalachterstand wordt hierdoor gereduceerd.

Kinderen die op 2,5 jarige leeftijd kennis maken met de Nederlandse taal, ronden de basisschool meestal succesvoller af dan kinderen die later zijn begonnen.

-In het (basis-) onderwijs moet meer aandacht worden besteed aan wat er in de klas gebeurd en scholen moeten beter presteren. Daarvoor is nodig: voldoende personeel en meer gerichte (bij-)scholing van personeel.

-Leerkrachten die op school met veel allochtone leerlingen werken, zijn verplicht aan extra nascholing te doen en worden hiervoor evenredig beloond.

Inburgering

-Inburgeringprogramma's worden een resultaatverplichting, waarbij wordt getoetst op het wel of niet behalen van de kwalificaties. De overheid schiet de kosten hiervan voor. Bij een goed en tijdig resultaat worden deze kwijtschelden.

Arbeidsmarkt

-Diplomavergelijking en erkenning van verworven competenties ten behoeve van toegelaten vluchtelingen worden sterk bevorderd.

Huisvesting

-Het eigen woonbezit onder allochtonen is relatief laag, terwijl er een overschot aan huurwoningen bestaat. Het aanbod van koopwoningen moet derhalve worden gestimuleerd. Waardoor er meer binding met de wijk ontstaat. Daarnaast wordt zelfredzaamheid, medeverantwoordelijkheid en maatschappelijke participatie van de personen in kwestie bevorderd.

PVDA

De Partij van de Arbeid streeft in samenwerking met andere Europese landen naar gezamenlijke afspraken wat betreft het asielbeleid, maar is van mening dat Nederland een aandeel in de opvang van deze vluchtelingen moet blijven.

Het toelatingsbeleid

Het toelatingsbeleid is alleen gericht op de toelating van politieke vluchtelingen in Nederland en niet op de zogenaamde economische vluchtelingen. Alleen politieke vluchtelingen en mensen die om humanitaire redenen niet kunnen worden teruggestuurd naar het land van herkomst krijgen een verblijfstatus in Nederland.

Dat geldt tevens ook voor degenen die in het kader van gezinshereniging en gezinsvorming naar Nederland komen. In de op 1 januari 1994 ingevoerde vreemdelingenwet is de mogelijkheid tot hoger beroep niet opgenomen. Hierover is een wetsvoorstel in voorbereiding dat wat de PVDA betreft deze regeerperiode wordt afgerond.

De onverwachte stijging van het aantal asielzoekers in 1994 heeft tot vertraging in de afhandeling bij Justitie geleid.

Daarvoor verbleven vreemdelingen soms langer in Nederland dan gewent was. Er is veel aandacht geweest voor het wegwerken van de achterstanden in de behandeling van asielverzoeken bij Justitie. Maar omdat het van het allergrootste belang is dat dit zorgvuldig gebeurt, pleit de PVDA hier voor extra investeringen.

Illegalenbeleid

De PVDA vindt dat wie illegaal in Nederland verblijft het land moet verlaten. Alleen aan illegalen die onder de 'witte-illegalenregeling' vallen (6 jaar of langer aantoonbaar 'wit' hebben gewerkt in Nederland) kan alsnog een verblijfsvergunning verleend worden.

Door de Koppelingswet, die in 1996 tot stand kwam, was het niet meer mogelijk voor illegalen gebruik te maken van collectieve voorzieningen. Op verzoek van de PVDA heeft de regering toegezegd om geen koppeling toe te passen op: onderwijs, volksgezondheid en rechtsbijstand.

Uitzetting en terugkeerprogramma's

Uitzetting kan een probleem zijn, omdat de vreemdelingen geen papieren hebben of omdat het land van herkomst niet meewerkt aan terugname. De PVDA vindt dat mensen, die buiten hun schuld niet kunnen worden uitgezet alsnog voor een verblijfsvergunning in aanmerking moeten komen.

Integratie

Nieuwkomers kunnen een belangrijke bijdrage aan de Nederlandse samenleving leveren, mits er voldoende aandacht wordt besteed aan de integratie.

Daarom acht de PvdA het van groot belang dat nieuwkomers de Nederlandse taal leren beheersen. De PvdA steunt de Wet op de inburgering, hierin staat de beheersing van de Nederlandse taal centraal.

VVD

De VVD is tegen een gescheiden ontwikkeling. De VVD wilt niet dat mensen hun eigen cultuur en identiteit opgeven. De VVD kiest voor integratie en ziet dat als een proces van voortdurend aanpassen en ruimte scheppen. Mensen moeten elkaar vrijheid gunnen en geven. Liberalen weten dat vrijheid ook verantwoordelijkheid meebrengt en dat het belangrijk is dat die verantwoordelijkheid ook duidelijk wordt benadrukt.

Vrijheid en verantwoordelijkheid bestaan op 3 niveaus. Ten eerste is er de grondwet en de rechten van de mens. Ten tweede is er de wet en regelgeving. Er is daar ruimte voor verandering en aanpassing. Ten derde zijn er de plaatsen waar mensen ook echt integreren en daar vinden ook vaak spanningen plaats.

Problemen van sociale en culturele aard moeten serieus worden aangepakt. Er zijn volgens de VVS vier grote terreinen:

- Bestrijding van vooroordelen tussen alle bevolkingsgroepen.
- Onderwijs, d.w.z. kennis van de Nederlandse taal.
- Arbeidsmarktbeleid, de werkloosheid en armoede onder allochtonen moet worden aangepakt. Armoede en isolement gaan meestal hand in hand.
- Immigratie en illegalen. Het toelatings en uitzettingsbeleid moet consequent uitgevoerd worden. Illegaliteit moet aangepakt worden.

De VVD is zeer terughoudend bij inmenging van de politiek op gebied van bevordering van kunst en cultuur bij allochtonen. De Nederlandse taal moet een topprioriteit krijgen in het onderwijs. De gelden voor onderwijs in allochtone talen moeten omgezet worden in gelden voor het Nederlandse onderwijs. Jaarlijks wordt veel geld uitgetrokken aan kinderen die achterblijven in het onderwijs.

Meestal zijn deze kinderen van allochtone afkomst. Uit onderzoeken blijkt echter dat al geïnvesteerde geld niet het gewenste effect heeft.

Allochtonen hebben in vergelijking met autochtonen een achterstand van gemiddeld twee jaar en de kans dat ze in het hoger onderwijs afhaken is zeer groot. Dit komt vooral doordat ze tegen een taalbarrière aanlopen.

Effectieve lesmethoden die bestaan worden niet gebruikt, omdat er geen geld voor is. Dit onvermogen om het onderwijs te verbeteren komt neer op verspilling van talent. De VVD vindt het daarom de hoogste tijd dat de Nederlandse taal topprioriteit krijgt in het onderwijs, desnoods ten koste van andere vakken. Zonder taal kom je immers nergens. De achterstand van allochtone kinderen moet zo jong mogelijk worden ingelopen.

Het onderwijs in allochtone talen heeft alleen maar negatieve kanten. Immers, kinderen die al een achterstand hebben, worden uit de les weggehaald om allochtone talen te leren, waardoor hun beheersing van het Nederlands alleen maar verslechtert. De VVD is daarom ook blij dat het allochtone taalonderwijs inmiddels buiten de reguliere lessen wordt gehouden.

Allochtonen in Nederland kunnen beter, zoals de Chinezen dat al generaties doen, de cultuur en taal onderwijs in hun eigen gemeenschappen organiseren. Het is zeer belangrijk om alles op alles te zetten om de kansen voor allochtonen en autochtonen te vergroten, daarom moet de Nederlandse taal topprioriteit krijgen.

Werkgevers moeten zich meer richten op werkloze allochtonen in ons land, voordat er werk wordt aangeboden aan immigranten zonder verblijfsvergunning. De werkgevers- en Werknemersorganisaties willen asielzoekers in Nederland meer gelegenheid geven om te werken. In eerste instantie werkt dit positief, door te werken voelen de asielzoekers zich immers nuttig. Toch denkt de VVD dat het onverstandig is om asielzoekers te laten werken.

-De asielprocedure wordt vaak door economische migranten (mensen die willen migreren om naar een betere economische positie te gaan) misbruikt. Dat zal zo alleen maar erger worden.

-Het is moeilijk vast te stellen wie wel of niet in aanmerking komt om te gaan werken. De asielzoekers zijn vaak ongedocumenteerd, men kan dus niet vaststellen of ze een degelijke opleiding hebben gehad voor hun werk.

-De asielzoekers worden in 70% van de gevallen afgewezen en vertrekken dus weer.

-Voormalige asielzoekers en andere allochtonen zitten vaak met een uitkering thuis. Men moet zich meer op deze groepen richten, zodat de werkloosheid lager wordt.

Lijst Pim Fortuyn

De LPF stelt onomwonden dat Nederland geen immigratieland is. Nederland is een van de dichtstbevolkte landen ter wereld. Dit manifesteert zich door groeiende problemen en spanningen op het gebied van volkshuisvesting, ruimtelijke ordening, werkgelegenheid, veiligheid, gezondheidszorg, mobiliteit, natuurbehoud, versnippering van de open ruimte, milieuzorg en recreatie. De grote immigratie van vaak laaggeschoolden zonder inkomen op zoek naar economische verbetering van de afgelopen decennia staat hier volkomen haaks op. Om de Nederlandse samenleving op orde te krijgen is het absoluut gewenst dat aan de immigratie maximaal weerstand wordt geboden. De gelden die bespaard worden aan de opvang van deze immigranten en asielzoekers kunnen dan besteed worden aan de verbetering van de achterstandspositie van alle legale inwoners van Nederland. De opvang van diegenen die ergens op de wereld sociaal-politiek in de knel zijn gekomen, dient dan bij voorkeur te gebeuren in de regio waar zij vandaan komen. LPF neemt het niemand kwalijk dat hij of zij hier zijn heil komt zoeken, ze nemen het wel de Paarse overheid kwalijk dat zij in het buitenland de illusie in stand heeft gehouden dat in Nederland plaats is voor iedereen. Daardoor ontkracht zij haar eigen strenge Vreemdelingenwet. Vorig jaar zijn 33.000 asielzoekers naar Nederland gekomen, van wie minder dan tien procent zal worden toegelaten. De meeste belanden vervolgens in de illegaliteit. Dit betekent dat 30.000 mensen een vergeefse reis hebben gemaakt en valse hoop is gegeven. Dat vinden zij pas asociaal. Helderheid is geboden, de Nederlandse ambassades en plaatselijke media zullen worden ingeschakeld om het nieuwe angescherpte beleid uit te dragen. Vluchtelingen dienen in de regio te worden opgevangen. LPF vindt het hen plicht daar ruimhartig financieel aan bij te dragen. Op Ontwikkelingssamenwerking wordt niet zonder meer bezuinigd, wel worden de uitgaven kritisch bekeken op hun effectiviteit.

Wat Pim Fortuyn betreft, was het allemaal simpel: Nederland is vol, of op z'n minst "nogal druk". Alle buitenlanders die nu binnen zijn, mogen blijven, maar daarmee was het welletjes. En iedereen die hier komt wonen, moet Nederlands leren, en waarden als tolerantie en verdraagzaamheid overnemen. Waar nodig moet de overheid een handje helpen, bijvoorbeeld door verplichte spreiding van allochtonen over de woonwijken.

Deze boodschap bleek een flink deel van de kiezers te bevallen. Vooral omdat Fortuyn geen blad voor de mond nam over kwesties die voorheen in extreem rechtse hoek werden geduwd, maar die wel veel stedelingen irriteerden.

Inhoudelijk wijken Fortuyns standpunten niet eens zo radicaal af van die van met name VVD en CDA. Ook zij zijn voor een restrictief toelatingsbeleid, ook zij willen de mogelijkheid beperken om een bruid uit het buitenland te halen. Immigranten die na een jaar nog niet ingeburgerd zijn, krijgen geen verblijfsvergunning meer.

Bovendien zijn alle partijen, van links tot rechts, het erover eens dat de integratie veel beter moet. Zowel CDA en VVD als PvdA, D66, GroenLinks en SP pleiten voor een Deltaplan Taal om de gigantische achterstanden bij de taallessen aan nieuwkomers weg te werken.

RÊZIMAN/GRAMMATICA 1

Brusk

Speciaal voor Koerdische jongeren die hier opgegroeid zijn en voor Nederlanders die geïnteresseerd zijn in de Koerdische taal, wordt er in iedere uitgave van dit tijdschrift een onderdeel van de Koerdische grammatica met Nederlandse uitleg en/of vertaling behandeld.

We beginnen eerst met de "onregelmatige werkwoorden in onvoltooid tegenwoordige tijd". Volgende keer gaan we het hebben over "regelmatige werkwoorden in onvoltooid tegenwoordige tijd".

Werkwoorden zijn het belangrijkste onderdeel van de grammatica van een taal. In de Koerdische taal bestaan er in de "tegenwoordige tijd" vijf belangrijke onregelmatige werkwoorden.

Verder zijn alle andere werkwoorden regelmatig. In alle verleden tijden zijn alle werkwoorden in het Koerdisch regelmatig en zijn de regels redelijk makkelijk te begrijpen. Wij wensen u veel plezier met leren!

Nûdem: Kirdarên nerêzdar:

[Tegenwoordige tijd: Onregelmatige werkwoorden]:

Pênc kirdar di "nûdem"ê da nerêzdar in:

bûn¹, hatin, hebûn, anîn, danîn.

[Vijf werkwoorden zijn in "tegenwoordige tijd" onregelmatig]

	bûn [zijn]	hatin [komen]	anîn [brengen]	danîn [zetten/ leggen]
Ez [ik]	im/me	têm	tînim	datînim
Tu [jij]	î/yî	tê	tînî	datînî
Ew [hij / zij]	e/ye	tê	tîne	datîne
Em [wij]	in/ne	tên	tînin	datînin
Hûn [jullie]	in/ne	tên	tînin	datînin
Ew [zij]	in/ne	tên	tînin	datînin

Ez Zinar **im**. [Ik ben Zinar.]

Em xandevan **in**. [We zijn studenten.]

Dilba **me**. [Ik ben Dilba.]

Em gundî **ne**. [We zijn dorpelingen.]

	hebûn [hebben]	
	yekanî [enkelvoud]	pirranî [meervoud]
... min [mijn; ik]	heye	hene
... te [jouw; jij]	heye	hene
... wî [zijn; hij]	heye	hene
... wê [haar; zij]	heye	hene
... me [ons/onze; wij]	heye	hene
... we [jullie; jullie]	heye	hene
... wan [hun; zij]	heye	hene

Pirtû kek min heye . [Ik heb een boek.]	Pirtû kên min hene . [Ik heb boeken.]
Pirtû kek me heye . [We hebben een boek.]	Pirtû kên me hene . [We hebben boeken.]

FACTS

<p>Newroz, ook wel het Koerdische Nieuwjaar genoemd.   Wordt ieder jaar gevierd op 21 maart.   Volgens de Koerdische jaartelling leven we nu in het jaar 2614.</p>
--

Het leven

Ach leven, hoe ben je ontstaan
Op dit aardoppervlak
Waar kom je vandaan
Waar ga je naar toe, ach leven

Jij hebt de wereld op je schouders genomen
Wat wil je
Wij en jij volgen elkaar
Zoals de gans en de stok

Als we er niet zijn
Wat ben je dan waard, ach ongelukkige
Wat is wel en niet zijn
Jij gekke leven

Cigerxwîn

Her Kurdim

Be derbederî yan le malî xom
Le xakî Ereb, le Êran û Rom
Kok û poşte bim, rût û recal bim
Koşkim de gat bê, wêrane mal bim
Aza û rizgar bim, şadan û xendan
Yan zincîr le mil, le sûcî zîndan
Sax bim, cihêl bim, bigrim giwêy siwanan
Yan zar û nîzar, le nexwosxanan
Danîsim le ser textî xwênkarî
Yan le kolanan bikem hejari
Kurdîm û le rêy Kurd û Kurdistan
Ser le pê nawim, gîyan le destan
Be kurdî dejîm, be kurdî demrim
Be kurdî deydem weramî qebrîm
Be kurdî dîsan zînd û debimewe
Lew dinyaş bo Kurd têheldeçimewe

Hejar